

בא (344)

לערוך לפניו את אבריו של החמור, השועל היה רעב ואכל את הלב. שאל האריה בכעס: היכן לבו של החמור? השיב השועל בפקחותו: וכי היה לו לב? הרי אם היה לו לב לא היה מתנהג אליך כך, וכן יש לומר אצל פרעה, אם היה לו לב, לא היה מתנהג כך, אלא ודאי נהפך לבו לכבד.

לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו... וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבֵתָם (י. כג)

לשם מה היה צריך הקב"ה להביא על המצרים את מכת חושך, ולעשות את הנס הנפלא של "וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבֵתָם"? מדוע לא היכה את המצרים בסנוורים, כשם שעשה לאנשי סדום, ואז לא היה צריך להחשיך אור העולם? השיב על כך החת"ס על פי מה שידוע שהעוור שאינו רואה בעיניו, מצליח לחדד בשל כך את יתר חושיו, כי היניקה הראויה להימשך לעין, נמשכת לשאר החושים, אבל היושב בחושך ועיניו פקוחות הרי כוח הראיה משמש, אלא שאין האור מאיר לו, ואדרבה מוציא כוח ראייתו הרבה ע"י שיושב בחושך ועיניו מצפים לראות, נמצא אינו רואה, וגם חושיו אינם מרויחים. יוצא, שאם היה הקב"ה מכה את המצרים בסנוורים ומעוורם בעיניהם, הרי הם היו מרויחים מכך, שיתר חושיהם היו מתחדדים, וגם זה לא רצה הקב"ה לתת להם.

רב זילברשטיין שליט"א בספרו "עלינו לשבח"

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה פֹּה אָמַר ה' פְּחַצְתָּ הַלְיָלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם... וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחְרֹץ קָלֵב לְשֹׁנוֹ (יא. ד. ז.)

יש לפרש את סמיכות הפסוקים עפ"י מה דאיתא בגמרא (ברכות ג): דמקשי שם על הא דכתיב: "חצות לילה אקום להודות לך" דוד המלך מי הוה ידע פלגא דלילה אימת. השתא משה רבינו לא ידע דכתיב "חצות הלילה", ודוד הוה ידע, ומשני דוד סימנא הו"ל דאמר רב אחא כינור היה תלוי וכו' משאין כן למשה לא היה כינור. אבל עדיין קשה דהיה יכול לעשות לו סימן אחר דאיתא שם (ברכות ג): ג' משמרות הוי הלילה משמרה ראשונה חמור נוער, שניה כלבים צועקים ומפרש שם בגמרא דקחשיב אמצעית דאמצעיתא דהיינו חצות לילה. וא"כ היה יכול משה לידע זמן חצות מצעקת הכלבים. רק מפני שבלילה ההוא לא יחרץ כלב לשונו לכך לא היה לו סימן זה.

וזה סמיכות הפסוקים "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה פֹּה אָמַר ה' פְּחַצְתָּ וקשה מפני מה לא אמר בחצות דאפשר לידע ע"י צעקת הכלבים על זה מתרץ: "וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחְרֹץ קָלֵב

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה פֹּה אָל פְּרַעֲה (י. א)

חז"ל אומרים בזוהר הקדוש כאן, שמשה רבינו היה ירא ללכת אל פרעה, ואמר לו הקב"ה: "בא עמי", שכביכול הלך אתו. וצריך ביאור מהי המיוחדות במכת ארבה, שדווקא כאן נזקק משה רבינו לעזרה מיוחדת. וכתבו הקדמונים שיראתו של משה היתה מחמת שכבר עברו ז' מכות. וביאור הענין, כי הנה ידוע שהמספר שבע שייך אל מערכת הטבע, והמספר שמונה הוא למעלה מן הטבע. משה רבינו ראה שכבר עברו ז' מכות ואעפ"כ פרעה לא נכנע. הרי שיש לו שייכות למהלכים שמעל הטבע, ולכן פחד משה להילחם אתו והוצרך הקב"ה כביכול לבוא עמו. וכיון שפרעה הוא היצר הרע באמת (רמב"ם באגרת המוסר), יש ללמוד מכאן שהיצה"ר הוא ג"כ כח עליון, וא"כ מובן מדוע: אילמלי הקב"ה עוזרו אין יכול לו (קידושין ל): כמו שאמר הקב"ה למשה: "בא עמי לפרעה". רק ע"י תורה, שהיא תבלין ליצה"ר, יכול האדם לנצחו.

בּוֹרָא וּמְנַהֵיג לְכָל הַבְּרוּאִים

לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּמִי אֶלֶּה בְּקֶרְבּוֹ (י. א)

הניסים הגלויים שעושה הקב"ה בעולם מלמדים על השליטה המוחלטת שלו בבריאה כולה, ומחזקים את האמונה בכך שהוא יתברך בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים. בספר "מרכיבי תורה ומוסר" מופיע בהקשר לכך משל נפלא שהביא רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל: משל לאדם המחזיק בידו מפתחות בית, ופותח ונועל אותם כאוות נפשו. כל הרואה אדם זה משוכנע שהוא בעל הבית, אולם אם יופיע לפתע מישהו אחר ויכנס פנימה, וישנה את כל סדרי הבית מתחילתם ועד סופם, יתחוו לכולם, כי המחזיק בצרור המפתחות אינו אלא משרת בעלמא, ולא בעל הבית. כיוצא בכך, ממשלתו של הטבע בבריאה נדמית לכאורה כחזקה ויצוקה, אולם כאשר דואג הקב"ה להפוך את כל סדרי בראשית, ניכר בעליל מיהו בעל הבית.

ספר "ומתוך האור"

פִּי אֲנִי הַכְּפַדְתִּי אֶת לְבֹ (י. ב)

איתא במדרש, שלבו של פרעה נעשה כמו כבד, ככל שמבשלים אותו יותר מתקשה, כן כמה שקיבל יותר מכות, נתקשה לבו ביותר. וכן כתיב בפרשת וארא: "כבד לב פרעה", ואיתא במדרש, שלבו נהפך לכבד. ואולי יש לפרש על פי המובא ב"ילקוט שמעוני" (ח. ט) בשם מדרש: פעם נסעו כמה חיות בספינה, וכשהגיעו ליבשה ביקש החמור מכס. כעס המלך האריה על החמור וטרף אותו, ואחר מכן ציוה האריה על השועל,

לְשֹׁנוֹ". והיות והכלבים באותו לילה שתקו לא היה למשה רבינו את הסימן של הכלבים.

"להתערך באהבתך"

כָּל בֶּן נֶכֶד לֹא יֹאכֵל בּוֹ (יב. מג)

אל תפילת יום הכיפורים מצרפים אפילו את פושעי ישראל. בתחילת היום הקדוש נהוג בכל תפוצות ישראל להכריז, כי על דעת המקום ועל דעת הקהל מתירים להתפלל עם העבריינים. לא כן בעת אכילת קרבן פסח, אז אנו מרחיקים מאתנו את אותם פושעים, שכן על הפסוק **"כָּל בֶּן נֶכֶד לֹא יֹאכֵל בּוֹ"** דרשו חז"ל, כי הפסוק מדבר במי שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים. כאשר בא פושע מפושעי ישראל והוא מביע את רצונו להשתתף בעבודת יום הכיפורים, לקבל על עצמו להתענות בחמישה עינויים, ולהתנזר מאכילה ומשתיה, אות הוא כי רצונו לשמים, ואז ודאי מן הראוי לצרפו. לא כן המומר, אשר מריח את ריחו הטוב של צלי הפסח, והרי מביע את רצונו להצטרף אל חברת האוכלים כדי לענג את כרסו, לזה נאמר כי ישאר במקומו. מי שבא ליהדות בגלל ריח טוב או בגלל טעם ערב, טוב לו שלא יבוא ואין מן הראוי לצרפו.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות" בשם אדמו"ר מקוצק

בְּבֵית אֶחָד יֹאכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבֵּית מִן הַבֶּשֶׂר חוּצָה וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ (יב. מו)

אמר הרה"ק האמרי אמת, רק בקרבן פסח יש את הציווי המיוחד לאכול בחבורה אחת ושלא יוציאו ממנו החוצה. כי גלות מצרים נגזרה לארבע מאות שנה, העולה בגימטריא 'רע עין'. ודיני קרבן פסח באו לתקן זאת ולפחות עין טובה זה על זה. לכן צייתה התורה שבשעת אכילת קרבן פסח חייבים להיות רק באגודה אחת ובעין טובה. ובגמרא (פסחים ס:) איתא, שאם יש לאחד מבני החבורה חמץ, זה מזיק לכל בני החבורה וכולם עוברים על איסור לאו. וכל שכן, מידה טובה מרובה, שאם יש אחד טוב בבני החבורה, הרי הוא יכול להעלות את כולם.

וְהִגְדַתְּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם (יג. ח)

וקשה הלשון בעבור זה, דאיהכא קאי תיבת זה, ועיין רש"י. וי"ל דאיתא במדרש (שמו"ר ה. יח) מלמד שהיו בידם מגילות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת, לומר שהקדוש ברוך הוא הוא גואלן, לפי שהיו נחין בשבת. והנה כתוב באגרא דכלה (פ' עקב עה"פ כי תאמר בלבבך) שסיפור מעשה נס מועיל לעורר אותו הנס גם עכשיו אם צריכין לו. ועפ"ז יתכן לומר דקריאת המגילה בשבת הועילה לישראל להביא ולהחיש את הניסים בפועל. וז"ש: **"וְהִגְדַתְּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה"**, זה קאי על 'והגדת', כלומר בעבור זה ההגדה והסיפור, עשה ה' לי בצאתי ממצרים, כי גם אז

הגדתי וסיפרתי את הניסים מדי שבת וזה הועיל לעורר את הנס ולהוציאני ממצרים.

ספר "מקח טוב"

הלכה: האם אפשר לצרף חלה קפואה ללחם משנה? נחלקו פוסקי זמנינו בחלה קפואה שאינה ראויה עכשיו למאכל, האם יכולה להצטרף ללחם משנה. בשו"ת שבט לוי נטה להחמיר בזה וכתב שאין לצרף חלה זו ללחם משנה, וכן כתב בשמירת שבת כהלכתה. אולם המנחת יצחק, ואור לציון ועוד פוסקים כתבו שאפשר לצרף חלה קפואה ללחם משנה, כיון שלמעשה ראויה היא למאכל אם יניחנה כנגד האש או על גבי קדירה המונחת ע"ג האור עד שתופשר, וגם שבשעת הדחק ניתן לאוכלה כשהיא קפואה. ולשיטה זו ה"ה שניתן לצרפה ללחם משנה, אף אם בדעתו להחזירה מיד למקפא. מיהו אם יש לו חלה אחרת לא קפואה, יצרפנה ללחם משנה ולא יצרף את הקפואה.

ספר "הליכות שבת" רב אופיר מלכא שליט"א

פתגם: חייך הרבה, זה לא עולה ואין לזה מחיר

ספר "שמחלה"

תקירה: קניין: לאחר המעשה הקניין, הקניין חל משעת המעשה, או למפרע משעת הדיבור (תורת הקנינים ח"א עמוד א)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: רפאים יקראו להם: רבי איזיל חריף היה מזולזל באותם רופאים חדשים, חניכי ההשכלה החדשה, ולא האמין בהם וביכולתם לרפא חולים. הוה היה אומר: אל תקראם רופאים אלא רפאים. כי כשם שהמתים אינם יודעים מאומה, אף הרופאים אינם יודעים מאומה.

ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף קסד)

שבת שלום

יוצא לאור הרפואה שלימה, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם רפאל בן רבקה, ברטה מסעודה בת לאה, חיים מאיר בן גבי זוירא, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בן קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת גויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה גיזות בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטיין היימה שמחה. זיווג הגון: נעמי פנינה בת סנדרין אסתר, לאה בת רבקה, לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ליוסף גבריאיל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן גייזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, גיינט מסעודה בת גילי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר, אמיל חיים בן עזו עזיזה, רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים, ניסים חי הורבט בן גילי.

